

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

**МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ, БУДІВНИЦТВА
ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

ПЕРШИЙ ЕТАП УСПІХІВ

РЕЗУЛЬТАТИ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 2014-2016 РОКИ

1 квітня 2014 року Уряд схвалив Концепцію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Одним із перших кроків виконання завдань реформи стала фінансова децентралізація. Уряд вніс зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, якими:

- ▶ Чітко визначено строки затвердження місцевих бюджетів, незалежно від прийняття державного бюджету (до 25 грудня) – розширено принцип самостійності місцевих бюджетів;
- ▶ Закріплено за місцевими бюджетами близько 50 джерел доходів та започатковано стимулювання податкоспроможності громад;
- ▶ Замінено систему балансування системою бюджетного вирівнювання, яка передбачає горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень податку на доходи фізичних осіб (та податку на прибуток для обласних бюджетів) на одного жителя;
- ▶ Закріплено за галузевими міністерствами розподіл коштів Освітньої та Медичної субвенції для передачі трансфертів органам місцевого самоврядування з метою виконання ними делегованих повноважень;
- ▶ Перерозподілено видаткові повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування відповідно до принципу субсидіарності;
- ▶ Запроваджено стимулювання територіальних громад до об'єднання та переходу на прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом з відповідним ресурсним забезпеченням, як для міст обласного значення.

ВИСНОВОК

Завдяки фінансовій децентралізації суттєво зміцнилася ресурсна база місцевих бюджетів та сформувався передумови для активізації процесу добровільного об'єднання територіальних громад.

Нормативи зарахувань основних податків та зборів до місцевих бюджетів, у %

Податки та збори	обласні бюджети	міста обласного значення, об'єднані територіальні громади	районні бюджети	сільські, селищні, міста районного значення
Податок на доходи фізичних осіб	15	60	60	
Податок на прибуток підприємств приватного сектору економіки	10			
Рентна плата: за використання води та лісових ресурсів; за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення	50/25			
Плата за використання інших природних ресурсів	100			
Рентна плата за спеціальне використання природних ресурсів та надр місцевого значення		100		100
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ, що перебувають в комунальній власності	100	100	100	100
Плата за видачу окремих ліцензій та сертифікатів	100			
Адміністративний збір за проведення державної реєстрації юридичних та фізичних осіб		100	100	
Плата за надання інших адміністративних послуг		100		100
Адміністративний збір за державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень		100	100	100
Державне мито в частині, що належить відповідним бюджетам (за місцем вчинення дій та видачі документів)		100		100
Акцизний податок з роздрібною торгівлі (тютюн, алкоголь, нафтопродукти)		100		100
Плата за оренду майнових комплексів та іншого майна	100	100	100	100
Місцеві податки: єдиний податок; податок на майно (плата за землю, податок на нерухоме майно, транспортний податок)		100		100
Місцеві збори: туристичний та за паркування транспортних засобів		100		100
Адміністративні штрафи та інші санкції		100		100
Екологічний податок	55	25		25

ВИКОНАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ЗА 2016 РІК

За 2016 рік надходження власних ресурсів до загального фонду місцевих бюджетів зросли в 1,5 рази (+49,3%) або на 48,5 млрд. грн. порівняно з 2015 роком та склали 146,6 млрд. грн.

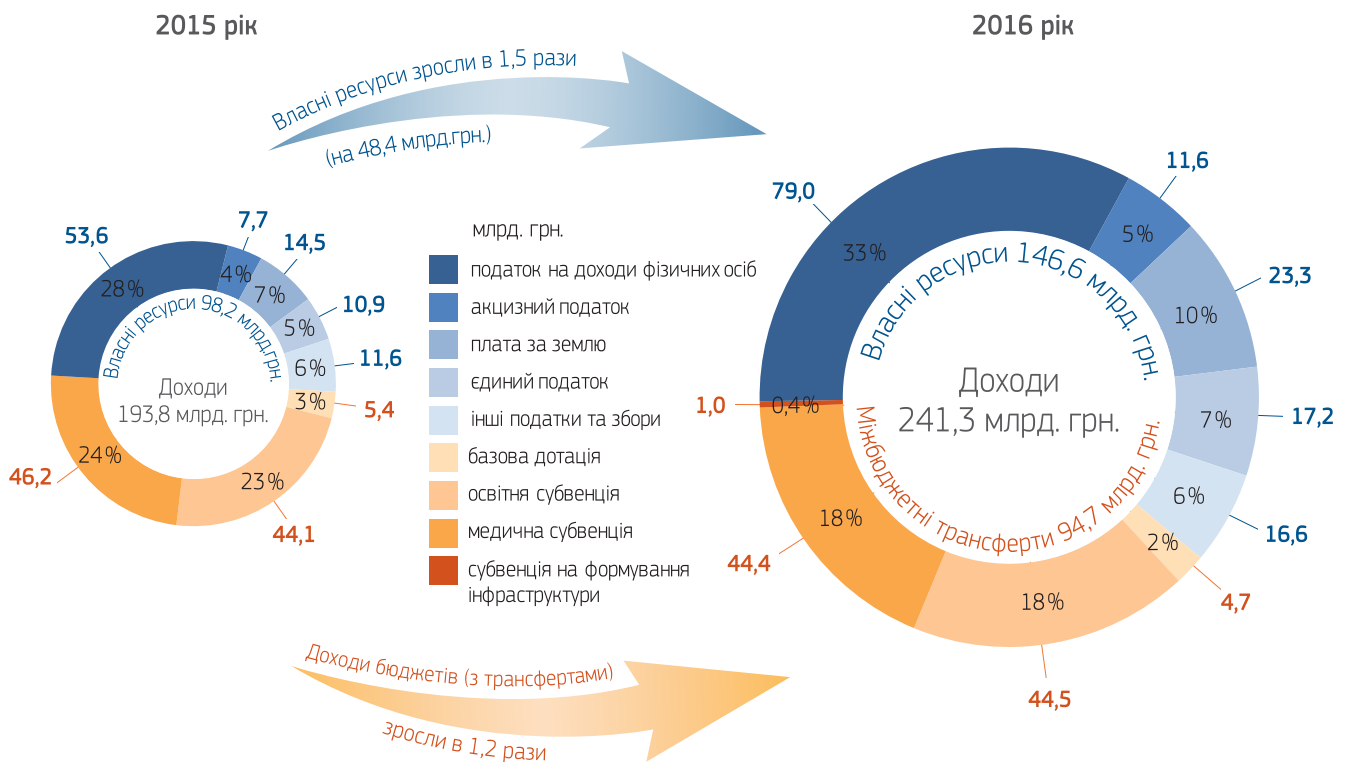
Податку на доходи фізичних осіб надійшло 79 млрд. грн., що більше від надходжень 2015 року на 25 млрд. грн. (+47%), плати за землю – 23,3 млрд. грн. (зросли на 9 млрд. грн. або на 61%), єдиного податку – 17 млрд. грн. (зросли на 6,3 млрд. грн., або на 58%), податку на нерухоме майно – 1,4 млрд. грн.

Фактичні надходження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (нафтопродуктів, тютюнових та алкогольних виробів) становлять 11,6 млрд. грн. (зросли на 4 млрд. грн., або на 52%).

За 2016 рік місцеві бюджети одержали з державного бюджету базову дотацію у сумі 4,7 млрд. грн., освітню субвенцію – 44,5 млрд. грн., медичну субвенцію – 44,4 млрд. грн., субвенцію на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 1,0 млрд. грн.

Примітка: Міжбюджетні трансферти по місцевих бюджетах України відображені у співставних видах з тими, які отримують об'єднанні територіальні громади.

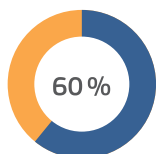
**Фактичні надходження доходів загального фонду місцевих бюджетів України
за 2015 рік та 2016 рік**

Реверсна дотація (вилучення коштів до державного бюджету) за 2015 р. становить 3,6 млрд. грн., за 2016 р. – 3,1 млрд. грн.

ОСНОВНІ ФІНАНСОВІ ПЕРЕВАГИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Об'єднані громади наділяються додатковими повноваженнями та відповідними фінансовими ресурсами (як міста обласного значення), в яких залишається:

податку на доходи фізичних осіб

податку на майно (нерухомість, земля, транспорт)

єдиного податку

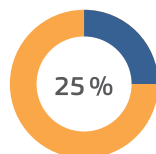
акцизного податку з роздрібної торгівлі (тютюн, алкоголь, нафтопродукти)

податку на прибуток установ комунальної власності ОТГ

платежів за надання адміністративних послуг

екологічного податку

інші збори та платежі; міжбюджетні трансферти (дотації, субвенції) та надходження в рамках програм і допомог

Об'єднані громади отримали можливість:

- ▶ перейти на прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом;
- ▶ отримувати з державного бюджету кошти на розвиток інфраструктури громади;
- ▶ самостійно вирішувати питання розвитку своєї території;
- ▶ безперешкодно виконувати власні повноваження;
- ▶ формувати органи управління громади, їх структуру та видатки на їх утримання;
- ▶ виконувати делеговані повноваження, зокрема:
 - ▶ здійснювати управління школами та дитсадками;
 - ▶ організовувати первинну медичну допомогу жителям громади;
 - ▶ забезпечувати утримання та організацію роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів, спортивних закладів;
 - ▶ надавати соціальну допомогу населенню через територіальні центри (в громадах);
 - ▶ надавати адміністративні послуги та створювати в громадах відповідні центри.

У 2015 році 794 сільських, селищних та міських ради, до складу яких увійшло 2015 населених пунктів, добровільно об'єдналися у 159 територіальних громад. У 2016 році ще 946 сільських, селищних та міських ради добровільно об'єдналися у 208 територіальних громад.

Всі об'єднані громади отримали відповідні ресурси та видаткові повноваження та вийшли на прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом.

ВИКОНАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ 159 ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЗА 2016 РІК

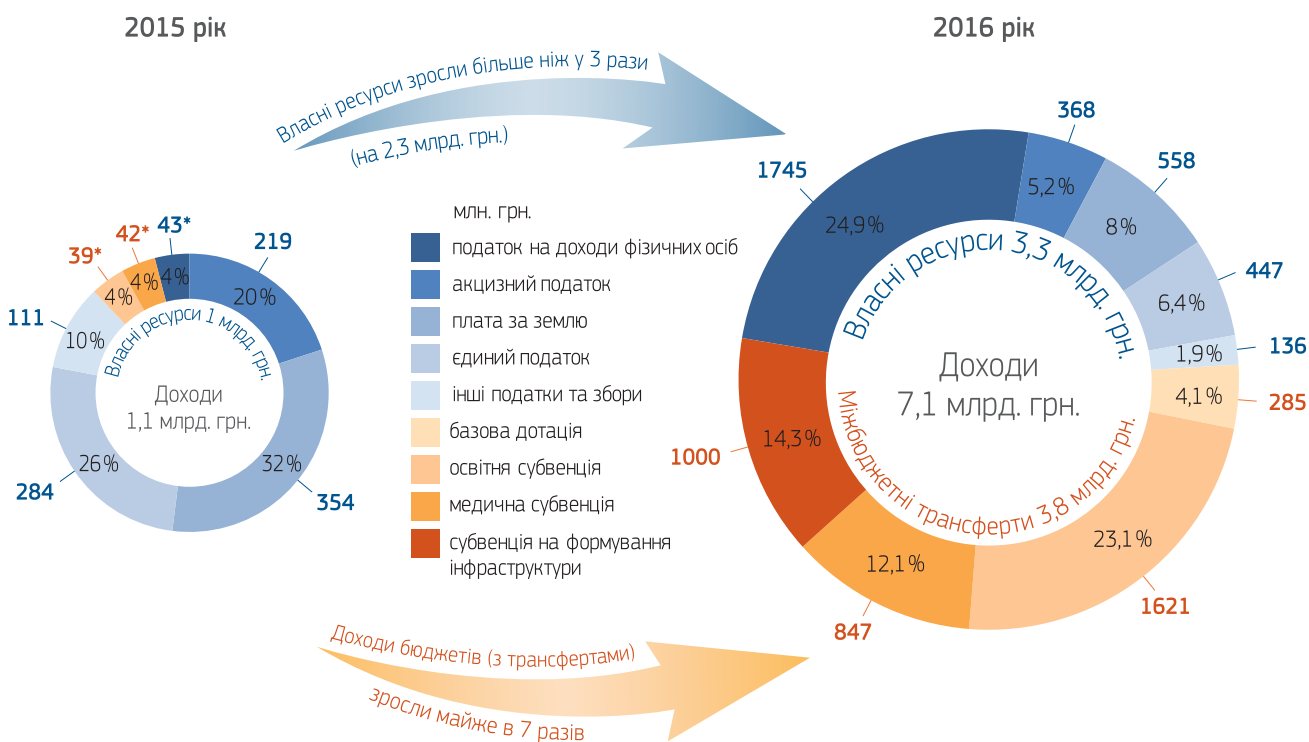
За 2016 рік надходження доходів загального фонду місцевих бюджетів 159 громад (з урахуванням трансфертів з державного бюджету) склали 7,1 млрд. грн., що більше майже у 7 разів порівняно з надходженнями 2015 року до бюджетів місцевих рад, які увійшли до складу ОТГ.

Завдяки проведеній фінансової децентралізації власні надходження бюджетів об'єднаних громад зросли більше ніж у 3 рази (на 2,3 млрд. грн.) порівняно з 2015 роком (з 1 млрд. грн. до 3,3 млрд. грн.).

Надходження податку на доходи фізичних осіб склали 1,7 млрд. грн., плати за землю – 558 млн. грн. (+ 58%), єдиного податку – 447 млн. грн. (+ 57%), акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (нафтопродуктів, тютюнових та алкогольних виробів) – 368 млн. грн. (+ 68%).

Об'єднання громад дозволило збільшити власні доходи бюджетів ОТГ на 1 жителя відповідної території. Середній показник власних доходів об'єднаних громад із розрахунку на 1 жителя громади збільшився до 2345 грн. з 700 грн. (+ 1645 грн.).

Виконання доходів загального фонду 159 об'єднаних територіальних громад за 2015 рік та 2016 рік

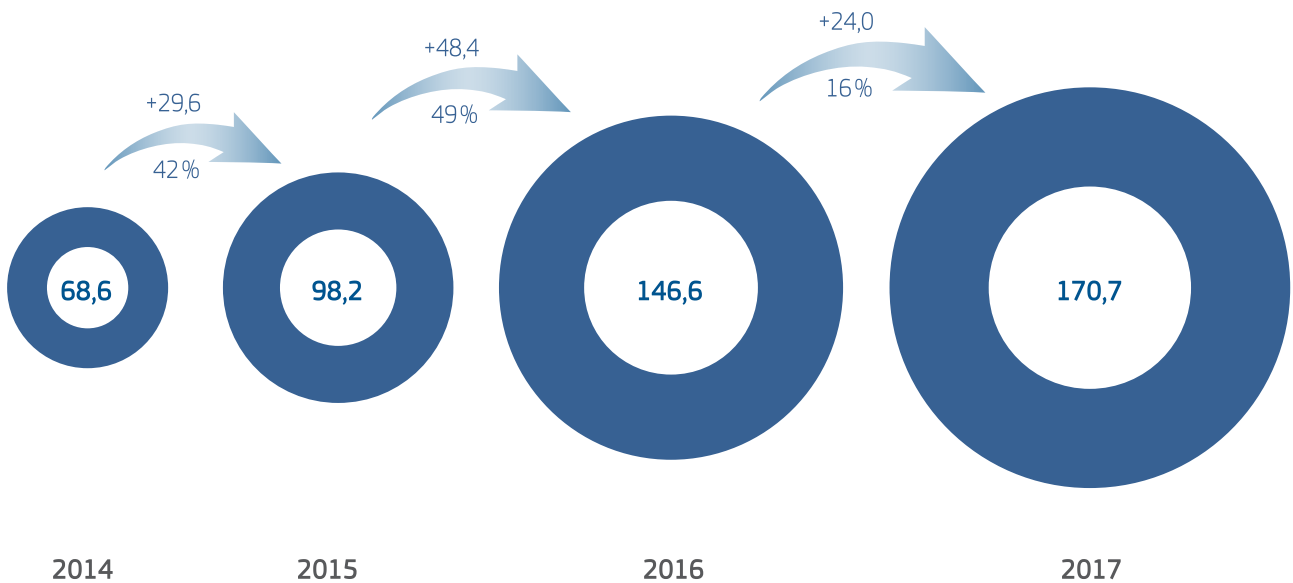
* Лиманська міська рада (місто обласного значення) Донецької області

Реверсна дотація (вилучення коштів до державного бюджету) за 2016 р. становить 65 млн. грн.

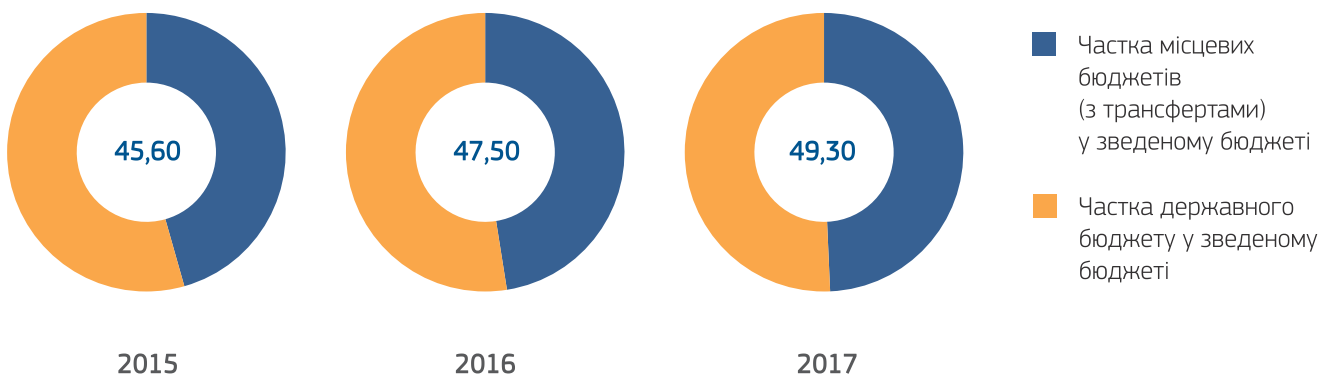
ТЕНДЕНЦІЇ ЗРОСТАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Результати фінансової децентралізації свідчать про тенденції зростання обсягів власних ресурсів (податків та зборів) місцевих бюджетів та зростання частки місцевих бюджетів (з трансфертами) у зведеному бюджеті України.

Зростання власних ресурсів місцевих бюджетів, млрд. грн.

Частка місцевих бюджетів (з трансфертами) у зведеному бюджеті України, у %

Збільшення фінансових ресурсів, дозволяє органам місцевого самоврядування, більш самостійно реалізовувати місцеві стратегії розвитку, суттєво поліпшити інфраструктуру та благоустрій населених пунктів.

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА МІСЦЕВОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

В Україні держава надає місцевому самоврядуванню фінансову підтримку на розвиток територій.

Одним із головних механізмів реалізації державної регіональної політики є Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР). Кошти ДФРР спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, які відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку, стратегіях розвитку регіонів та у планах заходів з їх реалізації.

Для підтримки об'єднаних територіальних громад, держава надає субвенцію місцевим бюджетам на формування інфраструктури. Кошти розподіляються між бюджетами об'єднаних територіальних громад пропорційно до їхньої площі та кількості сільського населення.

В 2016 році з державного бюджету на розвиток та інфраструктурні об'єкти було виділено:

- ▶ 3,0 млрд. грн. – державний фонд регіонального розвитку;
- ▶ 1,0 млрд. грн. – субвенція на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад;
- ▶ 3,3 млрд. грн. – субвенція на соціально-економічний розвиток територій.

За ці кошти та кошти місцевих бюджетів реалізовано біля шести тисяч проектів, схвалених Урядом та значна кількість інших місцевих проектів та програм, які були реалізовані 523 органами місцевого самоврядування (ОМС), що отримали кошти субвенція на соціально-економічний розвиток територій і також здійснено заходи щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. Отже, можна зазначити, що регіони та територіальні громади отримали змогу, за підтримки відповідних ресурсів держави, розпочати системне провадження власних стратегій розвитку.

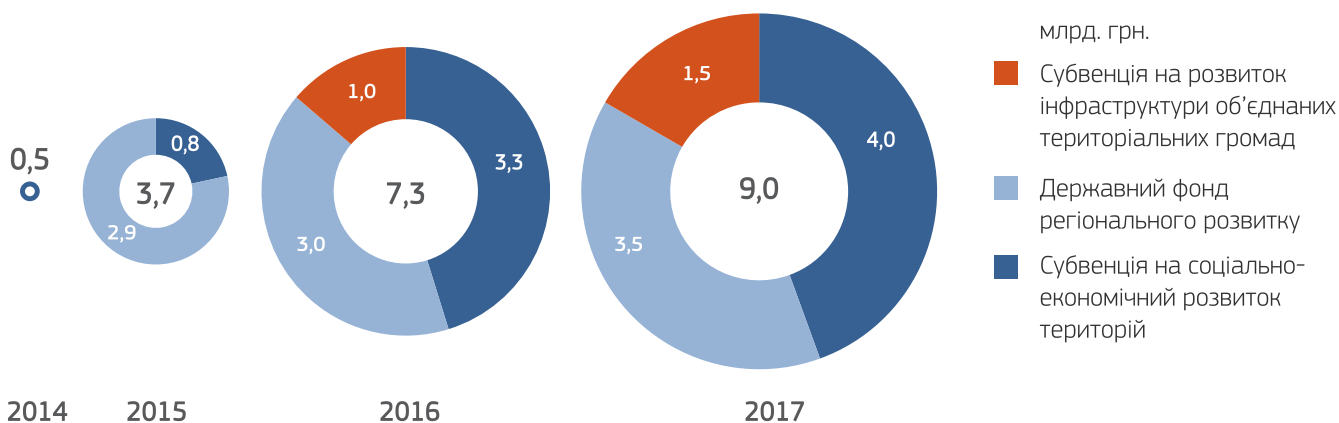
На 2017 рік передбачена державна підтримка:

- ▶ 3,5 млрд. грн. – з державного фонду регіонального розвитку;
- ▶ 1,5 млрд. грн. – субвенція на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад;
- ▶ 4,0 млрд. грн. – субвенція на соціально-економічний розвиток територій.

ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЕКТІВ РЕАЛІЗОВАНО У 2016 РОЦІ

ЗА РАХУНОК:

- ▶ державного фонду регіонального розвитку – **810** проектів
- ▶ субвенції на підтримку інфраструктури громад – **1383** проекти
- ▶ субвенції на соціально-економічний розвиток – **3711** проектів та **523** ОМС отримали кошти на проекти

МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
БУДІВНИЦТВА
ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА
УКРАЇНИ

